

НОВАК ЖИВКОВИЋ

СТАРОВЛАШКИ КРАЈ РАТНЕ 1878. ГОДИНЕ

(Избор докумената)

2. ЈАНУАР 1878. ГОДИНЕ

ПИСАР СРЕЗА АРИЉСКОГ — НАРЕДБА ДА СЕ УСТАШЕ
УПУТЕ У ЛОГОР НИЋ. ДУЧИЋА. НАКНАДНА НАРЕДБА

II најстрожија наредба

Свим Кметовима општинским

Кметовима се налаже да од дана саопштења ове наредбе па за 24. Сата ове усташе¹ прешавше из турске и живеће у Срби(ји) који су способни за војску а нису стари(ји) од 50 година овамо са лисмом и по једном одборнику упути рад пошиљања у усташки кор код г. Дучића.

Исто тако нека се пошљу и коњи њини који имаду те да се употребе за комору њину.

Кметови ће строгу казну добити што ово по првим наредбама нису извршили.

№ 5.
2. Јануара 1878.
Ариље

Начал. Ср. ариљског
Писар
Ст. М. Радуловић
Примијо сам наредбу 3. јануара 1878. год.
Председник Арсеније Вранеш

(Концепт)
№ 124.
17/1.78
Ариље

Свим општ. судовима
Дознаје се да се многи устаници који су способни за оружје, налазе још по селима, а неспособни да се шаљу које командир усташа мора после да враћа. Исто тако ни коморције усташа нису још сви отишли и у њима се оскудица трпи.

Ово је последњи пут којим се препоручује том Суду, да незадржано све способне усташе и коморције, па ма они били у III-њој класи уписани, сместа Суд прати или мени овамо или команданту г. Дучићу у Божегиће.

Који усташа не би ктео отићи а способан је за оружје, Суд да га пошаље везана мени.

Неспособне, и самце који су по све сиромашни, а обтерећени ситном децом, не треба слати.

Осим тога дознаје се да и многи народни војници који ниси отишли у команду него се задржали код кућа, кметови ће и с њима као што је горе наведено поступити, ако се и после ове наредбе дозна, да се још који војник у селу наоди, кметови ће безизјатно строго одговору и тешкој казни подвргнути бити.

преп(исати)

АС-НОУ-1878 нсп, гр.

4. ЈАНУАР 1878. ГОДИНЕ
КОМАНДАНТ ЈАВОРСКОГ КОРПУСА — МИНИСТРУ ВОЈНОМ:
ДОСТАВЉА КЊИГЕ И ПИСМА НА ТУРСКОМ ЈЕЗИКУ,
ЗАПЛЕЊЕНЕ У КЛАДНИЦИ

Јаворски кор
№ 92.

Господину Министру Војном

Приликом заузећа Кладнице, нађене су неке турске књиге и писма — које може бити могу имати неку вредност. Но пошто

СТАРОВЛАШКИ КРАЈ РАТНЕ 1878. ГОДИНЕ

амо нема никога, који би их могао разумети, шиљем их Г. Министру да би он изволео то наредити.

4. Јануара 1878.

Кушићи

Командант кора Јаворског
пуковник
Тих. Николић

(Забелешка на страни:)

Господину Министру иностраних дела шаљу се све књиге и писма у једној кожној торбици, ради даљег поступка.²

10. Јан. 1878.
Београд

Министар војни
пуковник
С. Грујић

АС-МИД-А-И-57/1878.

5. ЈАНУАР 1878. ГОДИНЕ

НАЧЕЛСТВО ОКРУГА ЧАЧАНСКОГ — МИНИСТРУ УНУТРАШЊИХ ДЕЛА: ЈАВЉА ДА ЈЕ ВИШЕ ОД СТОТИНУ ФАМИЛИЈА ПРЕБЕГЛО ИЗ ТУРСКЕ У СТУДЕНИЧКИ СРЕЗ У СТРАХУ ОД НАСИЉА

Време предаје 5/Јануар 1878. у 12 час. 30 мин. у Чачку
Време доласка 5/Јануар 1878. у 1 час 40. мин. у Београду

Т е л е г р а м

Господину Министру Унутраш. дела

Београд

Начелник среза Студеничког депешом пос. Бр. 15. доставио је да је преко сто фамилија из турске на граници студеничког среза прешло у исти срез, и да су са собом и стоку претерали па су тамо без крова и хране за себе и стоку а власт им не може да помогне с тога, што у општинским кошевима нема хране, а и саме општине не могу се о њима да старају зато што је у истом срезу и трећа класа измарширала.³

НОВАК ЖИВКОВИЋ

Достављајући ово Господину Министру Начелство моли га, да подејствује код Комисије за помоћ страдалницима те да се ма на који начин набави храна за ову сиротињу и стоку њихову.

Бр. 98.

Помоћник Начелства
Ја. Гавриловић

(Концепт)

Начелству окружном

Чачак

У одговору на депешу начелства № 98 препоручујем Начелству да ме овим путем извести какви су узроци оних сто фамилија нагнали да из Турске амо прелазе, када се зна да је тамо наша војска; да ли би они имали од куда да се издржавају када би се вратили кућама.

20/I 1878.

Време предаје 22/1 1878 у 5 час. — мин. у Чачку.

Време доласка 22/1 1878 у 5 час. 10. мин. у Београду.

Т е л е г р а м

Г. Министру Унутар. Дела

Оних 100 породица побегли су к нама приликом борбе наше с Турцима да би од Турака спасли животе и сад се не могу вратити јер су Турци на њиховим земљама, — као што каже Срески Начелник. П. № — 297.

№ 424

Помоћник Нач.
Ја. Гавриловић

АС-МУД-П-И-106/1878.

8. ЈАНУАР 1878. ГОДИНЕ
КОМАНДАНТ БРИГАДЕ I КЛАСЕ СРЕСКИМ НАЧЕЛНИЦИ-
МА — ПОЖЕГА, АРИЉЕ, КОСЈЕРИЋ: НАРЕЂУЈЕ ДА СЕ
СВИ РЕЗЕРВНИ КОЊАНИЦИ УПУТЕ НА КУШИЋЕ

Време предаје 8/1. 1878. у 6 час. — мин. по подне на Јавору

Време доласка 8/1. 1878. у 6 час. 40 мин. по подне у Пожеги

Т е л е г р а м

Начел. Среским

Пожега, Ариље, Косјерић

СТАРОВЛАШКИ КРАЈ РАТНЕ 1878. ГОДИНЕ

Све резервне коњанике који нису у војеној дужности одма у Кушиће на дужност.⁴

№ 104

Командант
Потпуковник
Путник

АС-НОУ-1878. нср. гр.

9. ЈАНУАР 1878. ГОДИНЕ
СУД ОПШТИНЕ БУРАЂСКЕ — НАЧЕЛНИКУ СРЕЗА АРИЉСКОГ: ШАЉЕ ПОЊАВЕ ЗА БОЛНИЦУ; „САМО СМО ПОЊАВЕ ОД НАРОДА ОДУЗЕЛИ ВИШЕ НЕМАМО“.

С п и с а к

Општина Бурађска испраћава Среско(ј) канцелари(ји) у ариље 13. комада поњава шарени вуненик

Губера и њебета и чаршава нисмо могли наћи ни у кога само сно понаве од народа одузели и шаљемо за у болницу по наредби срезске власти а више немамо осем ово 13. што испраћавамо.⁵

9. јануара 1878: год
у Бурађи

Председник
Суда општине Бурађске
Паун Кокић

АС-НОУ-1878. нср. гр.

10. ЈАНУАР 1878. ГОДИНЕ
НАЧЕЛНИК ОКРУГА УЖИЧКОГ КАО ЗАМЕНИК ОКРУЖНОГ КОМАНДАНТА: УПУЋУЈЕ ДОБРОВОЉЦЕ ИЗ НОВЕ ВАРОШИ И ХЕРЦЕГОВИНЕ У ДОБРОВОЉАЧКИ КОР НИТИБИФОРА ДУЧИЋА

.....

П О б ј а в а
од Нове Вароши

1. Перо Борисављевић
2. Сава Драгојловић
3. Милинко Радовић
4. Арсеније Радовић
5. Матија Зејак
6. Малиша Цвијовић
7. Новак Росић
8. Дмитар Цмиљанић
9. Петар Мићовић
10. Милован Мићовић
11. Вукосав Бајчета
12. Лазар Кубуровић
13. Петроније Токовић
14. Лазар Радовановић
15. Миле Пришћевак
16. Милош Станојевић
17. Милосав Радовић
18. Тома Радовић
19. Василије Пљескоња
20. Саво Павићевић
21. Ђунисије Токовић
22. Јован Токовић
23. Јаков Антуловић
24. Ђорђе Кукољац
25. Срећко Кубуровић

Издато 14 пари опанака

.....
Сви из Ново-варошке нахије и Ерцеговине, собороволовци упућују се Команданту добровољачког кога г. Дучићу. Између њих неколико добили су опанке, а остали имали су своје. Њима је овди за данас таин издат. Умољавају се началници станица да им до на Јавор и тамо даље указују нужну помоћ и таин издају.⁶

№ 313.
10. Јануара 1878. год.
Ужице

Заступник Команд.
Началник окр.
С. Б. Михаиловић

СТАРОВЛАШКИ КРАЈ РАТНЕ 1878. ГОДИНЕ

11. ЈАНУАР 1878. ГОДИНЕ
ИНТЕНДАНТ ЈАВОРСКОГ КОРА — НАЧЕЛСТВУ ОКРУГА
УЖИЧКОГ: ТРАЖИ ФУРУНЕ И НЕКИ АЛАТ ЗА КОЛИБЕ
КОЈЕ ГРАДЕ НА ОПАЉЕНИКУ ДА ПОСЛУЖЕ КАО БОЛ-
НИЦЕ, ВОЈНЕ ГРАДЊЕ НА ЈАВОРУ

И.№ 324.

Начелству округа ужичког

По наређењу команданта јаворског кора од данашњег № 246.
имају се за две колибе, које се раде на Опаљенику за болницу, на-
бавити следеће ствари:

1. Четири плехане фуруне висина 4 стопе а пречника $2\frac{1}{2}$
стопе за сваку фуруну нужно је по 6 правих ћункова и два ко-
ленца (крива) свега 24 комада правих и 8 комада коленастих (кри-
вих) ћункова.

2. За четвора врата 4 браве и 8 шарки.

3. За прозоре нужне кукице и шарке.

За колибе што су израђене на Јавору и што се још имају да
израде нужне су:

1. Четири велике фуруне горњег размера,

2. Једно ренде шлихт хобел.

3. Десет комада простих просека.

4. два длета округла.

5. Један киниш

Достављајући ово начелству, Интендант јаворског кора част
има замолити га да оно — ако је могуће — изволи нешто од име-
нованих ствари узети на послугу од ондашњих занатлија и других
лица, а ако то није могуће, онда се начелство умољава да све на-
пред побројане ствари изволи набавити куповином за новце па на-
бављене ствари послати начелнику инжињерства јаворског кора а
рачун од купљених ствари изволиће начелство послати пазначеју
предпоменутог кора на исплату.

О учињеном изволиће Начелство ову Интендантуру известити.

11. Јануара 1878 год.

Ивањица

Интендант јаворског кора
Д. Филиповић

АС-НОУ-1878. нр. гр.

НОВАК ЖИВКОВИЋ

13. ЈАНУАР 1878. ГОДИНЕ
НАЧЕЛНИК САНИТЕТА ЈАВОРСКОГ КОРА — НАЧЕЛНИКУ
СТАНИЦЕ У ПОЖЕГИ: ЈАВЉА О ДОЛАСКУ ЈОХАНА МИ-
ЛЕРА ЗА ШЕФА РЕЗЕРВНЕ БОЛНИЦЕ

Време предаје 13/1. 1878. у 6 час. 15 мин. по подне у Ивањици
Време доласка 13/1. 1878. у 9 час. 10. мин. по подне у Пожеги

Т е л е г р а м

За шефа тамошње резервне болнице одређен је Г. Јохан Милер.
Он ће сутра тамо доћи. Изволите га у дужност увести.⁷

Званично

Начелник Санитета
Санит. капетан
Др П. Остојић

АС-НОУ-1878. нср. гр.

13. ЈАНУАР 1878. ГОДИНЕ
ШЕФ МАРВЕНЕ БОЛНИЦЕ У ИВАЊИЦИ — НАЧЕЛНИКУ
ОКРУГА УЖИЧКОГ: ТРАЖИ ДА СЕ УПУТЕ БОЛНИЦИ ВОЈ-
НИЦИ КОЈИ ЈОЈ ПРИПАДАЈУ А НА ДУЖНОСТ СЕ НИСУ
ЈАВИЛИ

Ивањичка марв. болница
№ 15.

Началнику Ужичком

Приложени под /./ списак војника марвених болница Јавор. ко-
ра учтиво шаљем с молбом, да изволи исте у своме подручју по-
тражити и у команду упутити пошто исти војници нису се јошт ни
до данас на службу јавили.⁸

13 Јануара 1878 год.
у Ивањици

Шеф мар. болнице
Помоћник
Марко Ђерић

АС-НОУ-1878. нср. гр.

24. ЈАНУАР 1878. ГОДИНЕ
НАЧЕЛНИК ВАЉЕВСКЕ СТАНИЦЕ — НАЧЕЛСТВУ ОКРУГА УЖИЧКОГ: МОЛИ ДА СЕ ПУТ ПРЕКО ЦРНОКОСЕ РАШЧИСТИ ОД ПОЛЕДИЦЕ ЈЕР „ОГРАМНИ ТРАНСПОРТИ СА ХРАНОМ ПУТУЈУ ЗА ПОЖЕГУ“, ЧИШЋЕЊА ПРЕМА ИВАЊИЦИ

Време предаје 24/1. 1878. у 8 час. 58 мин. пре подне у Ваљево
Време доласка 24/1. 1878. у 9 час. и 15. мин. пре подне у Ужицу

Т е л е г р а м
Начелству Окр. Ужице

Од поледице пут на Црнокоси од ђуприје напред непрокодан. Молим за наређење да се лед сасече и земља одкопа те пут поправи, јер огромни транспорти са храном за Пожегу путују.

№ 736

Начел. Станице Ваљевске
Ник. Андробашић

(НАКНАДНА ИНТЕРВЕНЦИЈА ИЗ ИВАЊИЦЕ ЗА РАШЧИШЋАВАЊЕ ПУТА)

Време предаје 31/1. 1878. у 11 час. 15. мин. пре подне у Ивањици
Време доласка 1. (фебр.) 1878. у 6 час. 42 мин. пре подне у Ужицу

Т е л е г р а м
Начелству окр. Ужице

На Грдовићу код Ариља као и поред Ариљске чесме идућу у Богојевиће грозно пролазе транспорти због поледице. Јуче се транспорт читав дан тамо задржао и саоне товарне на рукама сносили и износили. Молим вас наредите час пре начеонику среза Ариљског да лед на тим местима изразбоја и исече и да поред пута удари коље да се товари не стропоштавају. Тако је исто рђаво и на Градини па и на другим местима.

ИН№ 1067

Интендант
В. Филиповић

(Концепт)

Среском начелништву Ариље преко Пожеге и Ивањица
Експ. 1/2. 878.

На Грдовичу и поред Ариљске чесме идући у Богојевиће као и на Градини транспорти с тешком муком пролазе, и скоро је немогућан пролаз преко тих места због леда постао. Наредите најбрже да се лед изразбија и поред пута удари коље да се товари не стропоштавају, О извршену известите начел(ство).

АС-НОУ-1878. несп. гр.

28. ЈАНУАР 1878. ГОДИНЕ
ИЗ ИЗВЕШТАЈА ВРХОВНЕ КОМАНДЕ — „ПРЕДСТРАЖНА
ЛИНИЈА СРПСКЕ ВОЈСКЕ У ВРЕМЕ НАСТУПИВШЕГ ПРИ-
МИРЈА“

... ..

6. **Према Новом Пазару:** Са венца огранка Копаониковог силази управо потоку Сочаници, на 5 километара изнад његовог утока, низ овај поток ди ушћа у Ибар, низ Ибар до утока Јошанице; уз реку Јошаницу до изнад села истог имена, ту окреће друму Митровачко-Пазарском, између њега и села Лопужна (Лопужи), па се пење на Винорог (Бјелу) планину, са које се спушта реци Рашкој низ косу између реке Јове (Цековићског) и Батњичког (Бабиног) потока; пресеца реку Рашку, пење се уз косу на Чукарак испод Соколовице (Кути) планине, прелази један крак Тушимља (Пусту Тушимљу), а између оба крака Тушимље потока, пролази испод села Уце, пресеца Дежеву, и између обе гране Дежеве пење се уз косу и излази на границу Србије, код Карауле Ограђенице.

7. **Према Сјеници:** Од карауле Васиљевића, преко села Сугубине, спушта се поред села Бачије (Башча) на уток Вапе у Ивац, затим низ Увац десном обалом до утока Велеснице, уз њу на Дервен, обухватајући села Комаран, Ђуриновац, Ватанац (нема⁹) и Виново (нема). Од Дрвена на одстојању пушкомета остављајући Сеничко-варошки пут у лево, води донекле у том правцу, па окреће десно Увцу, на уток Тисовице у Увац код карауле Волујца. После неког времена одваја се опет од Увца па прелази преко Вранешког

СТАРОВЛАШКИ КРАЈ РАТНЕ 1878. ГОДИНЕ

поља испод Тикве води на Амзића брдо (нема), Криви дол, Огори-
јевац (нема), Радојину, Рутощ, Бању и Бистрицу, села на левој оба-
ли Увца.¹⁰

.....

ОН^о 1063
28. Јануара 1878 год.
Ниш

Начелник штаба
Врх. команде
Генерал,
(Потпис нечитак)

АС-МИД-ПО-Р-1/1878

28. ЈАНУАР 1878. ГОДИНЕ
ДОКТОР СИБЕРТ, ИЗ ИВАЊИЦЕ — НАЧЕЛНИКУ УЖИЧКЕ
СТАНИЦЕ; ШАЉЕ 32 БОЛЕСНИКА ЗА УЖИЧКУ БОЛНИЦУ

Време предаје 28/1. 1876. у 1 час. 40 мин. по подне у Ивањици
Време доласка 28/1. 1876. у 2 час. 4 мин. по подне у Ужицу

Т е л е г р а м

Началнику Станице Ужице

Јутрос у 8. Сати послати су 32, болестника у 13, кола коњски
из ове за у там. болницу јавља вам се ради знања.

КН^о 69

Командир болн.
капетан
Др Сиберт

АС-НОУ-1878. нср. гр.

16. ФЕБРУАР 1878. ГОДИНЕ
КОРПУСНИ ИНТЕНДАНТ — НАЧЕЛНИКУ (УЖИЧКЕ?) СТАНИЦЕ: НАЛАЖЕ ДА ИДЕ У ИВАЊИЦУ И ДА ПРЕГЛЕДА У КАКВОМ ЈЕ СТАЊУ ПУТ

Начеонику Станице

17. ов. м. Изволите отићи у Ивањицу и тамо се јавите Штабу кора јаворског код начеоника истог штаба Г. Мајора Борисављевића. У путовању прегледаћете какав је пут местимице па ћете саопштити мајору Г. Борисављевићу. Наређујем да вас у одсуству заступа у дужности г. Милија Атанацковић помоћник Станице.

Објаву можете донети к мени на потпис.

Званично

16. Фебруара 1878.

Ивањица

По заповести Начеоника
штаба јав. кора
Корпусни интендант
В. Филиповић

АС-НОУ-1878. нср. гр.

16. ФЕБРУАР 1878. ГОДИНЕ
КРАЉ МИЛАН — МИНИСТРУ СПОЉНИХ ПОСЛОВА: ЈАВЉА ДА СУ НА САНСТЕФАНСКИМ ПРЕГОВОРИМА ОДБАЧЕНИ СРПСКИ ЗАХТЕВИ, ИЗМЕЂУ ОСТАЛОГ, ЗА ВИШЕГРАДОМ, НОВОМ ВАРОШИ, ПРИЈЕПОЉЕМ, СЈЕНИЦОМ И НОВИМ ПАЗАРОМ

Ниш 16. Фебруара 1878.

Министру Спољних послова

Београд

Лешјанин телеграфише из Сан Стефана да је 10. ов. м. са Катарцијом Саопштио Гну Игњатијеву наша захтевања обухватајући Вишеград, Нову Варош, Сеницу, Пријеполје, Нови Пазар, Косово, Врању, Лесковац, Ниш, Ак Паланку, Пирот и Трн. Он одговорио: захтевања претерана, но проучиће их. Казао им даље: Турци огорчени против нас, и да је Савет казао да не да Србији ни стопе зем-

СТАРОВЛАШКИ КРАЈ РАТНЕ 1878. ГОДИНЕ

ље, да су Турци из Нове-Пазарске Нахије изјавили Цару, да ће сами ратовати са Србијом ако морају под њу подпасти, и да су му они одговорили да ову изјаву турску примају.¹⁰

Књаз

АС-МИД-ПО-Р-1/1878

18. ФЕБРУАР 1878. ГОДИНЕ
СРПСКИ ДЕЛЕГАТ НА ПРЕГОВОРИМА У САН СТЕФАНУ —
— КНЕЗУ МИЛАНУ: ЈАВЉА О ТУРСКОМ ОТПОРУ НА СРП-
СКЕ ЗАХТЕВЕ ПРЕМА НОВОПАЗАРСКОМ САНЦАКУ; ТУР-
ЦИ ЧУВАЈУ ВЕЗУ СА БОСНОМ

№ 100. 18. Фебруара 1878. из Сан Стефана
18. 4. 40. 5. 19. 10. 30 м.

Његовој Светлости Књазу

Београд

Решењем Српског питања наилази код Турака на велике препоне, они хоће да задрже друм за у Босну преко Новог Пазара, Сенице и Вишеграда, ми од наших захтевања у депеши од 12. означених не одступамо ни мало. Данас је велики Књаз због препона Турака чинећи Демострацију са војском Суров. Свршиће се и по свој прилици 19. потписан биће мир, чинимо све могуће, но је тешко сад поправити оно што је Нелидов, овај једини овде но моћан противник наш чинио, а и сада ствари нашој много шкоди. Одаслање депеше наилази на велике тешкоће, преко Цариграда нисмо хтели одашиљати, не напослетку морадосмо пошто је једренска телеграфска линија тек данас отворена.¹¹

Лешјанин

АС-МИД-ПО-Р-1/1878

1. МАРТ 1878. ГОДИНЕ
НАЧЕЛСТВО ОКРУГА УЖИЧКОГ — МИНИСТРУ ИНОСТРА-
НИХ ДЕЛА: МОЛИ ЗА ИНТЕРВЕНЦИЈУ ДА СЕ ОСЛОБОДИ
ИЗ СЈЕНИЧКОГ ЗАТВОРА ЈОВАН АРСОВИЋ ИВАЊИЧА-
НИН

Господину

Министру Иностранних дела

Јован Арсовић, из Ивањице још у Октомбру пр. год. отишао је од своје куће негде, без да се коме јавио гди ће. Доцније дозна се да је прешао границу, и отишао у Митровицу, у турску к своме брату, ради виђења. Гди је Арсовић и на коме месту прешао у турску, то се не зна, но довољно (је) да се он налази сада у затвору турском у Сјеници.

Као што ће се Г. Министар уверити из овога /. протокола са-слушања, Арсовића су видели у затвору Сјеничком Трипко Кречковић из Ужица, Милан Пурић и Рајко М. Бојовић из Ивањице, Кад су по закључењу примирја ишли са нашим парламентаром у Сјеницу.

Началничество сматра за дужност доставити ово Г. Министру, и молити га за дејствовање, да се Арсовић ослободи затвора, ако није учинио такову Кривицу, због које би морао у истоме бити.

У исто време Начелство Моли Г. Министра да га о резултату свога рада изволи у Своје време известити, Како би оно Могло о томе фамилију Арсовића у знање поставити.¹²

№ 1348.

1. Марта 1878. год.

у Ужице

Секретар,

Ст. Костић

Начелник Окр. Ужичког,
Сим. Б. Мијаиловић

АС-МИД-А-ХП-338/1878.

11. МАРТ 1878. ГОДИНЕ

НАЧЕЛНИК ЧАЧАНСКЕ СТАНИЦЕ — НАЧЕЛНИКУ ПОЖЕШКЕ СТАНИЦЕ: ШАЉЕ САНДУК ЛЕКОВА ДА СЕ ДОСТАВЕ ИВАЊИЧКОЈ БОЛНИЦИ.

Начелнику Станице Пожешке

Овај један Сандук лекова кои се шиље за болницу Ивањичку са под /. затвореним писмом № 231. изволте примити и даље за

СТАРОВЛАШКИ КРАЈ РАТНЕ 1878. ГОДИНЕ

Ивањицу незадржано послати, а о пријему Началника ове Станице извјестити.

№ 434.
11. Марта 1878. г.
у Чачку

Нач. Стан. Чачан.
Лазар Рајковић

Пожешка Станица
№ 1181.

О б ј а в а

Јаков Савић Стражар ове станице прати Глигорија Неговановића болничара, један сандук лекова за болницу Ивањичку са писмом под № 230. упућеним Корпусној апотеци, и један пак Ствари са затвореним писмом № 1617. упућеним на Команданта Јаворског кора. Умољава се Началн. Станице Ариљске, да о пријему Ствари ових поименице одговори, и храну коњима издаје као и спроводнику.

Храну примио и фураж за данас,

12. Марта 1878. год.
Пожега

Началник
Станице Пожешке
Мил. Атанасијевић

АС-НОУ-1878. несп. гр.

18. МАРТ 1878. ГОДИНЕ
ЗАМЕНИК КОМАНДАНТА ЈАВОРСКОГ КОРА — НАЧЕЛ-
СТВУ ОКРУГА УЖИЧКОГ: ТРАЖИ ДА СЕ ИЗВРШИ ОП-
РАВКА ПУТА КОД ПОЖЕГЕ

Време предаје 18-3-1878. у 6 час. 45, мин, по подне у Ивањици
Време доласка 18-3-1878. у 7 час. 50 мин. по подне у Ужицу

Т е л е г р а м

Началству Окр. Ужичког

Официр који је одређен за оправку пута код пожеге јавља ми да је данас само пет кола дошло за насыпање пута. Изволите упутити одма подпун број по наређењу Г№ 416. а и више, ако је могуће јер је одвећ нужно да се пут оправи.¹³

Г№ 447.

Заступник
Ком. Јавор. Кора
Пуковник
Узун Мирковић

АС-НОУ-1878. нср. гр.

19. МАРТ 1878. ГОДИНЕ

СУД ОПШТИНЕ ОЈКОВИЧКЕ — „СПИСАК СТРАДАЛНИКА
КОИ СУ ДОМАЋИНИ УПРОПАШЋЕНИ ОД ТУРСКЕ СТРАНЕ
У ОПШТИНИ ОЈКОВАЧКОЈ“

С п и с а к

Страдалника кои су Домаћини у Ратном времену упропашћени од Турске стране, у општини ојковачкој и у селу Трудову исте општине. Упропашћена су ова Лица и нужни су за помоћ да им се даде.

1. Видоје Чоловић из ојковице има — 7 — чељади отерано му је 200. оваца Кућа му изгорела Турци запалили и 5 зграда изгорело и Сво Покућанство и одело погорело му је.

2. Глишо Чоловић из ојковице има 6 чељади кућа му је изгорела и 4 зграде изгореле Турци запалили покућанство и одеде све је погорело нема ништа.

3. Среген Чоловић из ојковице има 6 чељади и њему је све погорело ништа није остало Турци запалили.

4. Никола Чоловић из ојковице има 3 чељади њему је све погорело Турци запалили.

5. Милосаву Чоловићу из ојковице све је погорело и стока отерана.

СТАРОВЛАШКИ КРАЈ РАТНЕ 1878. ГОДИНЕ

Сретену Чоловићу посечен је отац на огништу. Турци посекали нигди ништа нема.

6. Јово Батак из ојковице Рањен и окљастијо има 4 чељади.

Сви речени упропашћени су од Турске стране у ратном времену 1876. године. До сада ниодкуд нису имали помоћи. А сада се Овај Суд са целим одбором Надлежним властима (моли) да им изволе помоћ дати сви упропашћени седе у Приватним кућама.

19. Марта 1878 год.
у Ојковици

(МП) Председник суда оп. ојковачке
Стојан Шуњеварић
Чланови
Милинко василић
Груица Гароњић

АС-НОУ-1878. нср. гр.

19 МАРТ 1878. ГОДИНЕ
НАЧЕЛСТВО ОКРУГА УЖИЧКОГ — СРЕСКИМ НАЧЕЛНИЦИМА У ПОЖЕГИ И АРИЉУ: ЈАВЉА ДА ЈЕ ГОВЕЂА КУГА ИЗБИЛА У ДРАГАЧЕВСКОМ СРЕЗУ; ПРЕПОРУЧУЈЕ ПРЕВЕНТИВНЕ МЕРЕ

Време предаје 19-III-1878 у 11 час. 30 мин. пре подне у Ужицу
Време доласка 19-III-1878 у 11 час. 55 мин. пре подне у Пожеги

Т е л е г р а м

Начел. среском — Пожега, Ариље

Началн. среза моравичког сад депешом јави: начелству да је марвени лекар из Чачка доставио војеној власти у Ивањици, да је се појавила куга говеђа у селу Трешњевици среза драгачевског (Ариљском) које се граничи са вашим срезом.

Услед овог наређује власт да строгу наредбу издате да народ своју стоку удаљи од границе чачанског округа да не би овамо

куга говеђа на стоку прешла а међутом да сваки брижљиво мотри на своју стоку па ако би се што појавило одма доставите овамо. № 1913.

Начва помоћник
Мићкић

АС-НОУ-1878. нср. гр.

23. МАРТ 1878. ГОДИНЕ
МИНИСТАР ВОЈЕНИ — МИНИСТРУ УНУТРАШЊИХ ДЕЛА:
ТРАЖИ ДА СЕ ОД ДРУМОВА УКЛОНЕ НЕЗАКОПАНИ ГО-
ВЕЋИ ЛЕШЕВИ

№ 663 од 27. Марта 1878 године
Министар војени; № 797 од 23. Марта
(1878. год)

— Јавља, да је дознао, да се по друмовима у Србији находи незакопани говеји лешева; — па моли да се по овоме учини наредба.

АС-МУД-П-Деловод.
протокол 1878.

28. МАРТ 1878. ГОДИНЕ
МИНИСТАР УНУТРАШЊИХ ДЕЛА — НАРЕДБА О ЗАБРА-
НИ САОБРАЋАЈА СА ВОЛОВИМА У ЦЕЛОЈ СРБИЈИ

№ 670 од 28. Марта 1878. године
Министар унутраш. дела; 28. Марта

(1878. год.)

— Решава: да се забрани саобраћај Селјака са воловима по целој Србији и препоручује свим Началствима да обрате пажњу да се наредба најточније врши.

— Телеграфисано свима Началствима по овоме.

АС-МУД-П-Деловод.
протокол 1878.

СТАРОВЛАШКИ КРАЈ РАТНЕ 1878. ГОДИНЕ

29. МАРТ 1878. ГОДИНЕ

ЗАСТУПНИК КОМАНДАНТА ЈАВОРСКОГ КОРА — ЗАСТУПНИКУ УЖИЧКЕ ОКРУЖНЕ КОМАНДЕ: ИЗВЕШТАВА О ПРИВРЕМЕНОМ ОТПУШТАЊУ НЕКИХ ВОЈНИКА

Јавор. кор.

А№ 707

Заступнику Ужичке Окруж. команде

Наредио сам да се оделење мунициске колоне I брд. ст. батр. с Јавора распусти кући до даље наредбе и препоручи да сваки војник тог оделења буде увек снабдевен са свима прописаним потребама и готов на први позив да на зборно место у Ивањицу (дође), о чему вас ради знања извештавам.¹⁴

29/3 78. г.
у Ивањици

Заступ. команданта
Пуковник
Узун Мирковић

АС-НОУ-1878. нср. гр.

5. АПРИЛ 1878. ГОДИНЕ

КОМАНДАНТ ЈАВОРСКОГ КОРА — ТЕЛЕГРАФСКИ РАСПИС ЗА ПОДАТКЕ О ФАМИЛИЈАМА КОЈЕ СУ ИЗГУБИЛЕ НЕКОГ ОД СВОЈИХ НА БОЈНОМ ПОЉУ

Време предаје 5/4. 1878. у 3 часа 26 мин. по подне на Јавору
Време доласка 5/4. 1878. у 5. час. 4. мин. по подне у Ужицу

Т е л е г р а м

Началству Окр. Ужице. Началницима Среским Пожега, Ариље штафетом. Б. Башта. Чајетина и Косерићи штафетом. Ивањица

Изволите саставити списак свију фамилија које су у досадањим ратовима изгубиле по ког свог члана, погинулих на бојним пољима, што се вашег круга тиче па ми га што пре пошљите.

№ 1812.

Командант потпуковник
Путник

АС-НОУ-1878. нср. гр.

21. АПРИЛ 1878. ГОДИНЕ
НАЧЕЛСТВО ОКРУГА УЖИЧКОГ — МИНИСТРУ ФИНАНСИЈЕ:
ПРЕДЛАЖЕ ЗАБРАНУ ПАНАЂУРА У ИВАЊИЦИ
ЗБОГ ГОВЕЂЕ КУГЕ

Време предаје 21. Априла 1878. у 10 час. 20 мин. пре подне у
Ужицу

Време доласка 21. Априла 1878. у 2 час. 10 мин. по подне у
Београду

Г. Министру Финансије

Београд

У варошици Ивањици, држат је досад марвени панађур 1.
Маја сваке године.

Сада пак у Чачанском округу нарочито драгачевском (срезу),
као сусједном са Срезом Моравичким, влада говеђа куга, па са то-
га начелство би било мишљења: да се овај панађур ову годину и
недржи што достављајући г. Министру моли га, да му изволи ко-
лико данас одговорити, ако се и он са мишљењем начелства слаже,
како би се о томе... (даљи текст изгубљен прим. ред.)

(Концепт)

Депеша
Начелству окружном

Ужице

Одобравам да се овај панађур, из разлога које је начелство у свом
телеграму изложило, не може ове године држати.

Кад се ово буде предавало јавности, неће се излагати, него ће се
просто казати, да се панађур ове године држати не може.

В. Јовановић

ЗА НОВИНЕ

Марвени панађур, који се 1. Маја сваке године у варошици Ивањи-
ци држи, неће се ове године држати.

Из канцеларије Ек. од Мин. фин.

21. Апр. 1878.

ЕБр. 671.

АС-МФ-Е, 1878. нср. гр.

11. МАЈ 1878. ГОДИНЕ
НАЧЕЛСТВО ОКРУГА УЖИЧКОГ — НАЧЕЛНИКУ СРЕЗА
АРИЉСКОГ: ОДРЕЂУЈЕ ДА ВРШИ ДУЖНОСТ „У НОВОЗА-
ЗЕТИМ ПРЕДЕЛИМА“. ПОСЕБНО ВОЂЕЊЕ ПОСЛОВА

Време предаје 11/5. 1878 у 6 час — мин по подне у Ужицу
Време доласка 11/5. 1878. у 9 час 20 мин. по подне (у Ариљу)

Т е л е г р а м

Среском Начелнику
Ариље

У свези депеше начелства од 10. тек. мца № 3481 препоручује
вам се да можете вршити дужност у ново-заузетим пределима на-
спрам своих срезова.¹⁵

Но с тим да та радња и акта тих предела буду одвојена од
осталих акта и радње у подручним вам канцеларијама.

№ 3555.

Помоћ. Нач.
Мићкић

АС-НОУ-1878. нср. гр.

18. МАЈ 1878. ГОДИНЕ
НАЧЕЛСТВО ОКРУГА УЖИЧКОГ — МИНИСТРУ ФИНАНСИЈЕ:
ЈАВЉА ДА ЈЕ ВОЈНА ВЛАСТ ОДБИЛА ДА ОПРАВИ
ОШТЕЂЕНУ ШКОЛУ У ПРИЛИКАМА, ПА МОЛИ ЗА ОДО-
БРЕЊЕ ДА СЕ ПОТРЕБНА СУМА УТРОШИ ИЗ ОПШТИН-
СКЕ КАСЕ

Господину Министру Финансије

Школа приличка у срезу Моравичком, округа овог, узета је
за време овога рата за магацин брашна и осталих војних потреба.

Господин Министар Просвете наредио је да се што пре школе
доведу у ред и у њима одпочну предавања.

Зато је Началник Среза моравичког извешћем својим од 14.
Марта ове године № 763. поднео, уз извешће своје и рачун оправ-

ке поменуте школе, које стаје 360. гр. чар. Начелство је ово посла-
ло горњи рачун Г. Министру Војеном на исплату, но Г. Министар
актом својим од 13. Маја ове год. И№ 1108. јавља Начелству:

Да све зграде како државне и општинске, тако и приватне ко-
је су за време садањег рата узете бесплатно за војну потребу, па
су за то време ма у чему порабане, неће се оправљати о трошку
војеног Министарства, него на онај начин и о оном трошку, о коме
се и у обично време оправљају.

Зато Начелство моли Г. Министра да изволи одобрити да се
горња оправка исплати или из касе општина припадлежећи тој
школи, или прирезом.¹⁶

Г№ 105.

18. Маја 1878. год.

у Ужицу

Инжењер

Ђуро Русац

Началник Окр. Ужичког
Сим. Б. Мијаиловић

АС-МФ-Е-III-75/1878.

23. МАЈ 1878. ГОДИНЕ

ТАНАСИЈЕ РАОСАВЉЕВИЋ, ВОЈНИК I КЛАСЕ, СА ПОЛО-
ЖАЈА, НАЧЕЛНИКУ СРЕЗА АРИЉСКОГ: МОЛИ ДА МУ СЕ
ОКОПА КУКУРУЗ, ПОШТО ЈЕ „САМАЦ“ И НИКОГА НЕМА

Јавор 23. Маја 1878 год.

Г. Началнику Среза Ариљског —

Наи покорније вас молим даби ви изволели Наредити и налог
на кмета Неделка издати дабими одредијо неколико Људи дами око-
пају упољу један плуг земље Муруза јасам Самац ни коми нема
једног Струка о(ко) пати ако ви не наредите и наредба има за Сам-
це да им се помаже радити као што је уосталим обштинама што
кметиви Самцима раде, дами жена и деца не помре од глади Мо-
лим вас бидите тако добри и пре сам пратијо по пошто Сајавора

СТАРОВЛАШКИ КРАЈ РАТНЕ 1878. ГОДИНЕ

панезнам јели у полицију код вас дошло А наредба има од Г: Министра за сиротињу да се поможе јесам Покорни и понизни

Танасије Рассављевић
Из Ариља
војник I кл.¹⁷

АС-НОУ-1878. нсп. гр.

24. МАЈ 1878. ГОДИНЕ
ПРОТОКОЛАРНА ИЗЈАВА У УЖИЧКОЈ СТАНИЦИ: ДВА
ТУРСКА ПРЕБЕГЛА ВОЈНИКА ТРАЖЕ ДА ПРЕЂУ У „СРП-
СКУ ВЕРУ“; ВРХОВНА КОМАНДА НАЛАЖЕ ДА ОСТАНУ
„STATUS QUO“

Рађено у Ст. Ужичкој
24. Маја 1878 год.

Пребегли из Турске у нашу Отаџбину Турски редиф. Чауш Пашан Капиџић и Низам Ибро Муставакадић, кои су актом командан. Десног крила Бр. 1044 и 1279 Спроведени Началнику Станице Ужичке да станују код истог до даље Наредбе, изјавише: Истинуту своју жељу, да они хоће да пређу у Србску Хришћанску вјеру (т. ј. да се покрсте) и затражише, да им се ова њихова жеља надлежним путем што пре Изврши, јер веле да неће више да остану у садањој вери на коју си цијељ рекоше из Турске и дошли у Србију а ово чине из Свег срца и Своје драге воље,

За ову Изјаву њихову нико Нико и(х) други није подговорио, до Чиста воља Њихова на то ји(х) склања.

Пашан Капиџић и
Ибро Муставакадић
подрисо Ј. П. Живановић
Саслушо их писар
Ј. П. Јовановић

Оверава
Началник Станице
Јеврем Ј. Жујевић

Одлука:

Да се ова изјава пошаље Команданту Јаворског кора, на његов увиђај и даљи поступак

Ужице 25. Маја 1878. год.

Началник Станице
Јеврем Ј. Жујовић

Врховна Команда
Г. Ђ. № 2231
1. Јуни 1878. год.
Ниш

Команданту Јаворског Кора
Да остане Статус ко до се остале ствари не сврше.

Нач. Ст. Врк. ком.
Генерал Зах

АС-НОУ-1878. нср. гр.

23. ЈУНИ 1878. ГОДИНЕ
ЈЕВТО ЉУБОЈЕВИЋ, ИЗ ЧЕЛИЦА — НАЧЕЛНИКУ ОКРУГА
УЖИЧКОГ: МОЛИ ЗА ОБЈАВУ ДА ИДЕ У СВОЈЕ МЕСТО
КОЈЕ ЈЕ „ЗАУЗЕТО ЈАВОРСКОМ ВОЈСКОМ“.

Началничеству Округа Ужичког

Доле подписани молим најпонижније Началство да би ми изволило дати Објаву за прелазак у Челице село у заузетом Земљишту Јаворском војском јер оћу да идем са Целом Фамилијом на они Читлук који сам држо до 1875 године кад је устанак био што сам га оставио.

И у објави или особеним писмом налог на Среског Старешину у заузетом земљишту да Истера Стевана и Димитрија Браћу Љубојевиће, који су своје власно населили Читлук мои — преко свога што га имају. Ја мислим да ћу ја имати боље право него Стеван и Димитрије који ни пушке на непријатеља нијесу спалили, него још подпомагали турску Царевину — противу нас **три године** у рату Србско-Турском па сада ми неда(ју) Читлук него га присваја(ју) са својим имањем.

Зато се и по други пут молим да би преко надлежни власти наредити изволили да ми уступи моји Читлук са **зградама** као и свима који су се вратили на своја места.

СТАРОВЛАШКИ КРАЈ РАТНЕ 1878. ГОДИНЕ

23. Јуни 1878
у Ужицу

АС-НОУ-1878. нсп. гр.

Покорни Началству
+ Јевто Љубојевић
земљодјелац

10. ЈУЛИ 1878. ГОДИНЕ

НАЧЕЛНИК ШТАБА ВРХОВНЕ КОМАНДЕ — КЊАЗУ МИ-
ЛАНУ: О СИТУАЦИЈИ ИЗА ЈУГОЗАПАДНЕ ГРАНИЦЕ; ТУ-
РСКА ВОЈСКА ПРОЛАЗИ У БОСНУ; ПРИБЛИЖНА СНАГА
ТУРСКЕ ВОЈСКЕ У НОВОПАЗАРСКОМ САНЦАКУ

Време предаје 28-7-1878. у 10 час — мин. пре подне у Нишу
Време пријема 28-7-1878. у 10 час, 10 мин. пре подне у БМ

Његовој Светлости Господару Књазу,
врховном Заповеднику Српске војске

Београд

Командант Јаворског кора јавља: да је Командант десног кри-
ла дознао, да су Турци са караула и сви остали позвати, да се код
Новог, Брчког на Сави искупе где их до сада до осам хиљада има,
и да су јуче отишли, оставив врло мали број на граници.

Из Вишеграда отишли су многи у Сарајево.

Бошњачки табори из околине Сјенице већином самовољно оти-
шли у Босну; остало ће под командом отићи.

Од Вишеграда до Нове Вароши сменили су редовну војску
са бажибозуком.

Говори се о некаквом купљењу арнаута, али ови не пристају
да иду у Босну, него да бране Пазар, ако окупациона војска дође.

И рачунају и зазиру од нас и Црне Горе.

Од Солуна војска није скоро долазила.

Храну и муницију доносе, али у мањој мери.

Приближан број турске војске у новопазарском пашалуку са-
да је овај: У Вишеграду и околини, табор, у Новој вароши 1, у
Сјеници 3, у Дугој Пољани 1, у Новом Пазару 5 (2 арнаутска), у
Митровици и околини око 5 табора.

Пов. Бр. 514/1878.

* БМ означава телеграфску стацију при Министарству унутрашњих дела у Београду — пр. аут.

Начелник Штаба врх. команде
Генерал К. С. Протић

АС-МИД-ПО-1-IV-д-5/1878.

31. ЈУЛИ 1878. ГОДИНЕ
ЗАСПТУПНИК КОМАНДАНТА ЈАВОРСКОГ КОРА — ОКРУЖНИМ НАЧЕЛСТВИМА У УЖИЦУ И ЧАЧКУ: ТРАЖИ ДА СЕ СКУПЕ ГРАНИЧНИ СТРАЖАРИ И „ЗАУЗМУ СТАРА МЕСТА“ ЧИМ СЕ ВОЈСКА ПОВУЧЕ.

Време предаје 31-7-1878. у 7 час. 10 мин. по подне у Иваници
Време доласка 31-7-1878 у 9 час. 52 мин. по подне (у Ужицу)

Т е л е г р а м

Начелству Окружном: Ужице и Чачак

Наредите одмах да се сви стари погранични стражари искупе и заузму своја стара места те да одпочну своју службу чувања границе чим се војска из ове повуче што ће бити до 6. тек. м.¹⁸

О№ 731

Заст. Ком. Јавор. кора
Пуковник
Узун Мирковић

(Прим.) 1. авг. 1878.
№ 6639.

(Концепт)

Начелницама Среск.
Ивањица
Ариље преко Пожеге
Чајетина
Б. Башта

СТАРОВЛАШКИ КРАЈ РАТНЕ 1878. ГОДИНЕ

По телеграфској наредби команданта Јавор. кора Нтво вам препоручује, да наредите да се сви стари погранични стражари искупе, и заузму своја стара места, те да отпочну своју службу чувања границе чим се војска повуче, што ће бити до 6. овог мца.

АС-НОУ-1878, нр. гр.

5. АВГУСТ 1878. ГОДИНЕ
ОПШТИНЕ СМИЉЕВАЧКА, ЕРЧЕШКА И БРАТЉЕВСКА —
ЗАКЉУЧАК О ПОПРАВЦИ ШКОЛЕ У КОВИЉУ, ТЕШКО-
ЋЕ У ПРИКУПЉАЊУ ПРИРЕЗА

5. Августа 1878. Ивањица

196 глава порески
216 глава порески
249 глава порески

Према Акту Начел. округа Ужичког од 25. Јула 1878. год. ГЛ№ 109. позвате су општине које припадају Школи Ковиљској и то Општина Смиљевачка, Општина Јерчешка и Општина Братљевска и о потребноме упитане одговориле су:

Ми смо вољни да се наша Школа што пре оправо и ако је могуће јошт ове године Како би могла одпочети радити, но ако се ова оправка има извршити прирезом Који се има код народа покупити, такови у новцу за сада, т. ј. за ову годину нисмо у стању дати; јер су ове наше општине у рату пострадале нарочито прве две општине, а што се тиче радне снаге и народње снаге, такову смо у стању ове године дати.

Према овоме нека власт реши како најбоље нађе да је у интересу народа ових општина.¹⁹

(МП) Председник Општине
Смиљевачке
Милорад Парезановић
Чланови
Милета Белошевић
Игнат Кривокућа
(МП) Председник Опш. Ерчешке
Љубисав Јелић
Чланови
Радоња Драмићанин

(МП) Периша Грујичић
Председник опш. Братљевске
Василије Ђурчић
Чланови
Симо Гостаревић (?)
Саво Милосављевић

Тврди
Начелник срески
Пан. Јовановић

10. АВГУСТ 1878. ГОДИНЕ
НАЧЕЛНИК СРЕЗА МОРАВИЧКОГ „У ИМЕ НАРОДА СРЕ-
ЗА МОРАВИЧКОГ“ КЊАЗУ МИЛАНУ: ЧЕСТИТКА ПОВО-
ДОМ ДОБИЈАЊА ДРЖАВНЕ НЕЗАВИСНОСТИ

Време предаје 10. Август 1878. у 10 час. — мин. пре подне у
Ивањици

Време доласка 10. Августа 1878. у 10 час. 15 мин. пре подне
у Београду

Т е л е г р а м

Његовој Светлости Књазу Српском
Милану М. Обреновићу IV

Данашњи дан Светлиће и Хисторији као Сунце за Вечна вре-
мена, кад је народ Српски славио поред дана рођења Твог и Не-
зависност Србије.

Господару!

Твој ђед безсмртни књаз Милош створио је Србску државу,
твој Стриц неумрли Књаз Михаило ослободио је Србију од Турски
градова и Турски гарнизона, а Ти си јој проширио и начинио је
Независном. — Народ Среза Моравичког Окр. Ужичког честитају-
ћи своме дичном владару данашњи дан, моли се Богу: да се под
Твојом мудрој управом ослободи и онај крај Србског народа што
је још неослобођен заостао, а Ти Господару да се крунишеш кру-
ном Немањићског краја ослобођеног и сједињеног народа Српског.

СТАРОВЛАШКИ КРАЈ РАТНЕ 1878. ГОДИНЕ

Са овим ватреним поздравима кличемо:
Живио Наш љубљени владалац Несависне Србије
Живела славна лоза велког Обреновића

У име Народа Среза Моравичког
Начелник Среза Моравичког
Пан. Јовановић
са кметовима и одборницима.²⁰

АС-МИД-ПО-Д-1/1878.

10. АВГУСТ 1878. ГОДИНЕ
СУД ОПШТИНЕ МОЧИОЧКЕ — НАЧЕЛНИКУ СРЕЗА АРИЉ-
СКОГ: ЈАВЉА ДА СЕ ПОКАЗАЛА ГОВЕЂА КУГА ПОРЕД
ГРАНИЦЕ НА ТУРСКОЈ СТРАНИ

Начелнику Среза Ариљског

известије

Извешћујемо вас знати Дошо је један одборник један и казо
је да се је показала Говеђа Болест на граници из турске стране
из преко границе.

10. Ав. 1878 год.
у Мочиоцу

Председник Суда
оп. Мочиочке
Вукашин Мунитлак

(Забелешке на истом извештају:)
Г. Писар Стеван, који је отишао
у ову општину и прочита, да при-
бави по овоме тачније извешће.
14/8. 78. Араље

Борисава Цоковића из Комарана липсало је 7 говеди на Чемерни-
ци. Он има још 10 ком. и ова су болесна. Нађено је у Чемерници још
6^{ро} липсалих говеди не зна се чија су. Говеда су полипсала 14. 15 и 16.
овог месеца. Сва су липсана говеда закопана у земљу, а за жива и бо-
лесна наређено је да на једном месту у Чемерници остану док не пре-
болу, а тако исто наредио сам, да онудије селска здрава стока не иде.
18/8. 1878.

Писар
Ст. М. Радуловић

АС-НОУ-1878. нсп. гр.

12. АВГУСТ 1878. ГОДИНЕ
УПРАВНИК ИВАЊИЧКОГ МАГАЦИНА — ПРИЗНАНИЦА ЗА
ПРИМЉЕНУ ХРАНУ ИЗ ОПШТИНЕ БРЕКОВАЧКЕ

Кошија

П р и з н а н и ц а

Магацин ивањички примио је у име људске хране од општине
брековачке и то:

триста двадесет и шест ока Брашна пшенич. четири стотине
деведесет и једну оку кукурузног брашна
сто двадесет и четири оке пшенице и кукуруза сто и једанаест
ока пасуља и 200 драма
двеста и осамдесет и осам ока меса у живој стоци
осам ока и двадесет драма соли
две хиладе ока сена
девет стотина тридесет ока сламе.

Све остале признанице које су досада издате реченој општи-
ни, са овом се замењују као и она изадта под № — овог магацина
за горњу количину места.

№ 5707

12. Августа 1878. год.
у Ивањици

Управник Магацина
Ивањичког
Ив. Милосављевић

АС-НОУ-1878. нср. гр.

20. СЕПТЕМБАР 1878. ГОДИНЕ
НАЧЕЛСТВО ОКРУГА УЖИЧКОГ — СРЕСКИМ НАЧЕЛНИ-
ЦИМА У АРИЉУ И ИВАЊИЦИ: ТРАЖИ ИЗВЕШТАЈ О ГО-
ВЕЂОЈ КУЖНОЈ БОЛЕСТИ

Време предаје 20/9. 1878. у 9 час. 45 мин. пре подне у Ужицу
Време доласка 20/9. 1878. у 11 час. 5. мин. пре подне у Пожети

Распис

Т е л е г р а м

Начелнику Среском

Ариље преко Пожеге

Ивањица

Јавите одмах овим путем Начелству постоји ли још говеђа ку-
га у вашем Срезу, и ако постоји, у којим селима, на чијим гове-
дима, и колико их је болесно а од последњег вашег извештаја уги-
нуло; да ли се иста болест распростире или опада; међутим ако има
још болести нек вам је најпреча дужност стати на пут да се даље
не распростире и да се угуши па ма остали послови стали.

ЛН№ 288.

Началник окр.

Сим. Б. Мијаиловић

(Концепт)

Депеша

Начству

Ужице

Говеђа болест још влада но може се држати да попусти јер су
говеда Стаматовића и Аничкића из мочишке општине која су болесна била
преболела а друга им се нису разболевала и у Кућану за сад се не по-
знаје да је које говече болесно. Само међу говедима Милоја Драшкића
из Мочиоца поменута болест ужасно влада, липсало му је досад 25 ком.
или од последњег мог извешћа још 14.

А у селу Негбини бурађска општина појавила се ова болест, липсао
је један во Максиму Ђировићу 15. ов. м. остала су му сва говеда здрава.
Од куда је ова болест у Негбини не зна се, сем што каже Максим да су
његова говеда њушила крв по земљи гди је погинуо хајдук Велисав
Дрчелић, па рикала, и после му се во разболео

Најтачније извешће по овоме кроз 2. до три дана СЛН№ 288.²¹

АС-НОУ-1878. нср. гр.

14. ОКТОБАР 1878. ГОДИНЕ

НАЧЕЛНИК СРЕЗА МОРАВИЧКОГ — НАЧЕЛНИКУ ОКРУ-
ГА УЖИЧКОГ: СПРОВОДИ ЈЕДНОГ ТУРЧИНА И НЕКЕ СР-
БЕ КАО БЕГУНЦЕ ИЗ ГРАНИЦЕ

НОВАК ЖИВКОВИЋ

Господине,

Сале Ацибеговић турчин из Грачанице, Петроније и Милун Јакшићи из Вишњице и вукота вељовић из Црчева, Срби из Турске, прешли су амо у нашу страну као бегунци да стално живе.

Зато их по наредби војене власти упућујем вама на даљи поступак.

14. Октомбра 1878.

Ивањица

Ваш поштоваоц
Милутин Шкекић

(На спољној страни:
Начелнику округа Ужичког
Од Начелника Ср. Моравичког
(у) Ужици

ПРЕЗИДИЈАЛНО
са 4 бегунца

(Прим.) 16. Октобра 878.
№ 9362.

(Забелешка:)
Упутити га у Гор. Милановац
преко Рудничког начелства.

АС-НОУ-1878. нср. г.

29. ОКТОБАР 1878. ГОДИНЕ
К. ЦУКИЋ, СРПСКИ ПОСЛАНИК У БЕЧУ — МИНИСТРУ
СПОЉНИХ ПОСЛОВА: ЈАВЉА О РАЗГОВОРУ СА ЕНГЛЕ-
СКИМ АМБАСАДРОМ ШТО СРБИЈА ЈОШ НИЈЕ НАПУ-
СТИЛА ТУРСКО ЗЕМЉИШТЕ НА ЗАПАДНОЈ И ЈУГОЗА-
ПАДНОЈ ГРАНИЦИ

У Бечу 29. Октобра 1878.

Господине Министре,

У разговору јуче са сер Елијотом уверавао сам га да је србска
влада сасвим склона одржању мира и строгом извршавању берлин-

ског уговора и побих његову сумњу у ово последње основану на „факту“ да Србија још није напустила земљиште Турској припадајуће тим наводом да на тој страни (западној и западно-јужној) није по природи ствари и околности све могло бити извршено (што у осталом не знам), као што се хтело, јер у тим крајевима не постоји власт Султана но албанских усташа, против напада којих ни Порта ни велесиле нису у стању Србију одбранили но она — Србија — сама. Г. амбасадор признаде сам, да је то стање истина и за рад комисије одређене ради повлачења нових граница, корисно било, јер су комисари тек под заштитом србске окупације овај посао тако брзо и без сметњи могли добро свршити. Затим ме упита, да ли је србска влада вољна приступити онда извршењу онога, што је ова комисија урадила (јер он зна, рече, да ће комисија за пет дана бити сасвим готова са својим послом), и изјави ми савет са своје стране, да би влада србска дала врло задовољавајући доказ о свом политичном такту и мудрости, кад би из собствене побуде одма извршењу тог рада комисије приступила и о томе велесиле известила, — нечекајући да је велесиле на то опомињу, шта ће оне и учинити, како им рад комисије саобштен буде. — Одговорих на то, да несумњам, да ће влада у том обзиру показати сву готовост, да своје поступање саобрази постојећем уговору, само овде може бити говора о фактичном остварењу те готовости због неких околности, које се оном извршењу имају на уму узети, но које ја одавде не могу оценити. Влада ће можебити, рекох, имати узрока чекати и на окончање рада комисије одређене за повлачење пограничне линије између Србије и Бугарске, те да рад комисије уједно оствари; а могуће је, да већ због постојеће албанске лиге неће смети хитати с тим извршењем, од кога би засад користи имали само побуњени Арнаути на штету безбедности оних крајева а и општег мира. Но г. амбасадор изјави наду, да ће Порта сад у стању бити онде мир одржати, и да би зато по Србију, „која ужива искрене симпатије Енглеске“, по све корисно било, кад би сад по горе изложеном савету поступила.²²

Изволите, Господине Министре, и овом приликом бити уверени о мом особитом поштовању.

К. Цукић

АС-МИД-ПО-П-5-И/1878.

Н А П О М Е Н Е

1. Израз *у с т а ш а* односио се у то време на припаднике Добровљачког кора, већином под командом Нићифора Дучића. Ти људи су најчешће били учесници устанка који је избио 1875. године са тежиштем у Херцеговини и западном делу Новопазарског санџака. Овај израз ће добити зло значење у времену иза слома Југославије 1941. године.
2. Књиге и писма, о којима се овде говори, нису били ни у каквој вези са војним и политичким питањима. Преводачка служба при Министарству иностраних дела установила је да се ради о неким теолошким списима — „ратни плен“ из неке џамије. Што се тиче писама — њихов садржај је изражавао жалбе турских грађана на поступке војних старешина, због неправди које су им ови учинили.
3. Извештај из студеничког среза о овим избеглицама указује на још један податак. Наиме, док су вођене борбе на југоисточном делу земље, све расположиве борбене снаге српске народне војске изведене су на западну и југозападну границу у очекивању да турска војска обнови онакве нападе какве је вршила у 1876. години. Сада до таквих напада овде није дошло.
4. И ова наредба указује на извођење свих расположивих снага на границу.
5. Ради се о спровођењу реквизиције за поуну војних болница постелим стварима. Прикупљање постелине вршено је и прилозима преко Црвеног крста, али и реквизицијом. О тој реквизицији говори и овај извештај из Бурџе, једне од најсиромашнијих општина у ариљском срезу.
6. Добровољци — усташе — нису се радо подвргавали дисциплини коју захтева редовна војска; избегавали су да јој се подвргну и каснили да изађу на границу. Окружна и средње власти прикупљали су заостале добровољце и слали их у њихов логор, који се тада налазио иза државне границе у селу Бојетићима. (АС-НОУ-1878. нср. грађа).
7. Војних болница, главних и резервних, било је тада више на овом подручју. Две се помињу у претходном документу: једна на Јавору, друга у Опаленику. Већа и значајнија, поред оне у Ужицу, била је болница у Пожеги, за чијег је руководиоца упућен др Ј. Милер. Међутим, он није дуго овде остао. Повучен је у Београд, а на његово место је дошао др Антон Брекл. (Депеша Корпусног санитета са Јавора, 20—II—1878, — АС-НОУ-1878. нср. грађа).
8. Марвена болница у Ивањици је такође била један од објеката војног санитета за одржавање запрежне, товарне и јахаће марве. Позивани припадници те војне установе били су сеизи. поткивачи, возари и један ковач.
9. Израз *н е м а* наведен у загради означава да тај локалитет није био обележен на аустро-угарској генералштабној карти, којом се тада служила српска војска.
10. Врховна команда поднела је 28. јануара извештај о томе докле су стигле јединице српске војске. Повод за извештај било је закључење примирја 19. јануара и обустављање ратних операција. Српски књаз је о томе извештен 22. јануара, па је издао наређење да се обуставе непријатељства и успостави, у договору са турским командантима, демаркациона линија. (АС-МИД-ПО-Ш д. 8/1878). Врховна команда је убрзо поднела извештај о положајима где су српске предстраже — т. ј. о демаркационој линији. Овде: део тог извештаја који се тиче линије према Навом Пазару, Сјеници и Новој Вароши.
11. Простор иза југозападне државне границе, који је делимично био поседан српском војском, постао је предмет тешких преговора у Сан Стефану. Турци су упорно настојавали и, уз помоћ аустроугарске дипломатије, успели да очувају своју везу са Босном друмом који води од Новог Пазара преко Сјенице ка Сарајеву. Тај друм је чинио осовину коридора којим се везивала Уруменлија са Босном.
12. Уз прилог овог акта се налазе саслушања тројице људи који су ишли у Сјеницу као пратиоци мајора Милутина Гараџанина на преговоре са турским командантом око извршења примирја и установљења демаркационе линије. Ј.

Арсковић је остао у затвору до почетка августа те године, када је ослобођен интервенцијом српске владе.

13. Телеграм из команде Јаворског кора за оправку путева указује да је још трајао, упркос примирја, врло жив војни саобраћај на путу од Пожеге према Ивањици и Јавору ка поседнутим положајима.

14. Саопштење пуковника Узунмирковића је први наговештај, нађен у архивској грађи, да се почело приступати делимичној демобилизацији.

15. „Новозаузети предели“ — то су они крајеви које наводи Врховна команда у свом извештају од 28. јануара 1878. године (АС-МИД-ПО-Р-11/1878).

16. Оправка приличке школе је убрзо извршена. Пошто се није радило о већој суми, трошкове су подмириле из својих каса, општине које су припадале тој школи.

17. Молилац Раосављевић се позива на једно наређење министра финансије, по коме су кметови били дужни да помогну у сетви и обради усева својим инкосним мобисаним житељима ангажовањем њихових комшија.

18. Захтев да граничари предузму чување државне границе, на овом крају, долази као последица Берлинског уговора, тач. 36, друга алинеја по којој се на овој страни Србије ништа није мењало у погледу разграничења. (Уговор закључен 13. јула 1878. год. по нов. кал. **Србија 1878.** стр. 569. Београд 1978). Упркос преузимања државне границе од стране пограничних стражара, српска војска је и даље држала поседнуте пределе иза ње. То ће бити касније предмет посебног дипломатског третмана.

19. Школа у Ковиљу, као грађевина од прилично слабог материјала, порабађена је и скоро сасвим пропала у јесен и зиму 1876. године када је служила као прихватилиште српских војника. Узалудни су били напори школске општине да држава изврши оправку школе, па се морало окренути сопственој снази. Ипак, ова оправка није извршена онако брзо као у Приликама.

20. Проглашење независности Србије је извршено 10. августа 1878. године на заседању Народне скупштине, која је „узела на знање одлуке Берлинског уговора“ и прокламацијом књаза Милана од истог дана. Била је то национална, и као што већ иде, режимска свечаност, на коју су стизале еуфоричне депеше из свих окружних и средских места у Србије, међу које спада и ова честитка из Ивањице.

21. Говеђа куга, која се разбуктала по овим крајевима и у целој земљи још од 1876. године, јако је штетно деловала на пољопривредне радове и на војне транспорте и претила застрашујућим последицама. Отуда је борбу на сузбијање ове заразе власт ставила у први план.

22. Џукићев извештај из Беча говори да српска војска још није била напустила оне пределе иза југозападне границе, које је била дужна евакуисати по одлуци Берлинског уговора. Повлачење се, ипак, морало извршити под притиском великих сила. Остали су неки мањи спорови, који су решени преписком са Портом, односно косовским валијом.

LA RÉGION DE STARI VLAH PENDANT LA GUERRE DE 1878

L'année 1878 commença, pour la région de Stari Vlah, par une nouvelle guerre contre la Turquie. Cependant, cette fois il n'y eut pas de combats sur ce territoire, comme ce fut le cas en 1876. Les opérations militaires principales se déroulaient aux frontières sud-est de la Serbie, tandis qu'ici tout était prêt pour la lutte: l'armée populaire et une partie de l'armée active étaient stationnées à la frontière qu'elles franchirent en partie, sans coup férir, pour occuper plusieurs villages.

Cette situation se maintint pendant la guerre qui ne dura que peu de temps, pendant l'armistice, un peu plus long, et même quelques mois après la conclusion de la paix. Les documents joints au texte principal signalent quelques faits qui caractérisèrent l'année en question. Ce furent, en premier lieu, la mobilisation totale de l'armée et des services des arrières, l'organisation des transports et du service sanitaire, les réquisitions militaires et autres, la présence des réfugiés provenant des régions dominées par les Turcs et des déserteurs de l'armée turque, la lutte contre le sévissement de la peste bovine, ainsi que les mesures prises en vue de la mise en oeuvre des dispositions du traité de paix.

C'est par le présent texte que le Recueil d'ouvrages, édité par le Musée National de Čačak, termine la publication des documents relatifs à la situation qui régna dans la région de Stari Vlah au cours de la huitième décennie du XIXe siècle.

Сл. 1. Једна споменица за учесника ратова 1876, 1877 и 1878. године (АС-МФ-Е-1878)